

בן יעקב רשם כנודע ב„אוצר הספרים“ שלו את שהגיע לידיעתו על ספרים עבריים והשלים אחריו במידת האפשר בנו ועתה הטיל על עצמו ולאטקין להשלים פעליהם של האב והבן גם יחד. היה שופע תכניות עד ימיו האחרונים. עם פטירתו ירד המסך מעל פרק גדול וחשוב, ששמו ולוויין, ובו מובלע פרק לא פחות חשוב ששמו חיים נחמן ביאליק.

ג. ק.

מכתבים למערכת

דיוקן. הדבר ידוע ומפורסם ובוודאי פליטת קולמוס היתה זו (אפשר ועלה בעטי שמו של יוסף חיים ברנר).

2. כבסעיף הראשון, טורח-חנם. דבר זה מפורש גם בגוף האבטוביוגרפיה.

3. לא אר"ז (צדרכוים) היה עורך „המליץ“ ב-1889, אלא י. ל. קנטור וממנו קיבל רבינוביץ את העריכה. באותו זמן היה רבינוביץ העורך הראשי ועל כן יצא הוא להשיב. על עריכה זו וקבלתו מידי קנטור ולא מידי אר"ז סיפר רבינוביץ עצמו בזכרונותיו. ולחנם בא, איפוא, המעיר ללמדני דברים.

4. „התשובה רבת-ענין“ בגל' 188 אינה אלא חזרה על הדברים שהשמיע אותו מחבר אלמוני בפתח השגותיו ומשום כך לא ראיתי כל צורך להזכירה. אבל תשובה זו היא „רבת ענין“ למערייה-הערות.

ג. קרסל

הערה

י. עקביהו, ברשימתו על „וילהלם טל“ לפ. שילר בתרגומי (מאזנים, כרך ד, חוב' ג-ד) קובע את העובדה, שח. ג. ביאליק בתרגום אותה יצירה מלפני ארבעים וחמש שנה, החליף את המשקל היאמבי בן חמש הרגליים של המקור, בטור אלכ-סנדרוני בן חמש-עשרה הברות. השאלה הנשאלת היא, אם סגנונו של ב. בתרגום זה, הארכאי כמר עט, בהסתגלותו להקבלות התנ"כיות, הולם — גם בשעתו — את הנפשות הפועלות של הדרמה, שהן פשוטי העם, ואם נשתמרה בו התנועה הדרמטית השוטפת, או שמא הוקפאה במידה רבה. אין המ-בקר מציין את הטעויות המצויות בתרגומו של ב. ולעומת זה הוא מעמידני על טעות אחת והיא, שתירגמתי את הביטוי Lehen — אחוזת-הפקר. אין זו אלא טעות-קריאה של המבקר הנכבד. יציין היטב וימצא כתוב: אחוזת-הפקד (פיקדון) — ביטוי הולם, לדעתי, את המושג המקורי, שהוא מונח משפטי מימיה-הביניים לגבי אחוזת-קרקע שיש לה בעלים ומופקדת בידי אחרים, הרשאים להש-תמש בה.

י. ליכטנבוים

ת-ל-א ב.י.ב

„הלכסיקון הראשון לסופרי ישראל החיים“

ארבע הערות לי למאמר „הלכסיקון הראשון לסופרי-ישראל החיים“ מאת ג. קרסל, שפורסם ב„מאזנים“ כרך כ', ע' 155—162:

1. לע' 159: הסופר זגורודסקי, עורכו האנונימי של „ספר הזיכרון לסופרי ישראל“, שמו הפרטי היה לא יוסף חיים, אלא ישראל חיים, כפי שרשום במפורש בשעריהן של אחדות מחוברותיו באידיש.

2. לע' 160: כותב המאמר הביא מתוך האב-טוביוגרפיה של ר' אריה ליב פיינשטיין מבריסק ב„ספר הזיכרון“ את דברי הקדמתו של הלה לכתובת שהכין לעצמו, לחרתה על קברו: „ואלה הטורים החרותים על לוח אבן שהכניתי בעת חליי, לזכרון לדור אחרון, להקימה מצבה על קברי בבית העלמין, שיגעתי בו רבות“, ומחבר המאמר הוסיף כאן את „פרשנותו“: „כלומר בנוסח המצבה“, „פרשנות“ זו נוגדת את כללי היסוד של מבנה המשפט, שעל פיהם חלק המשפט „שיגעתי בו רבות“ מכון לא ל„נוסח המצבה“ (שבכלל נעדר במשפט), אלא לבית העלמין. ואכן, בחיבורו של ר' אריה ליב פיינשטיין „עיר תהילה“ (וארשה 1886), על תולדות קהילת בריסק דליטה, מסופר בפרק „בית עולמים“ (ע' 212—215) על התיקונים והשיפורים המרובים שהכניסו גבאי הקהילה, ומחבר הספר בראשם, לבית הקברות של עירם (כגון הקמת גדר סביבו, ועוד).

3. לע' 161: עורכו של „המליץ“ בשנת 1889, היא שנת צאתו של „ספר הזיכרון“, עדיין היה אר"ז ולא יהודה (ליאון) רבינוביץ.

4. במאמר נמסרה סקירה מפורטת על הפול-מוס שנישם מעל דפי „המליץ“, מסביב ל„ספר הזיכרון“, אך למרבה הפלא חסרה בה התשובה רבת-העניין, בכותרת אחרי הרעש („המליץ“ 1889, גיליון 188, ח' באלול תרמ"ט), שהשיב למשיגיו „אחד הקוראים“, פותחו האלמוני של אותו פולמוס.

ג. א.

תשובת המחבר למכתב ג. א.

1. לחינם מטריח עלי המעיר הנכבד את חובר-תיו באידיש של זגורודסקי לשם העמדת שמו על